

VAKIF HAKKINDA UMUMİ GÖRÜŞLER

AYDIN BOLAK

MUHTEREM Valim, Muhterem Genel Başkan, Muhterem Hocalar, Hanımefendiler, Beyefendiler, Vakıflar Haftası'nın ilânı ve vakıf mevzûunun, ecdâd yadigârı Vakıf Müessesesinin sizler gibi müstes-nâ bir hâzirun önünde görüşülmesine bana gösterdiği için Allah'a hamd ederim.

İnsanın olduğu yerde mülkiyet mefhumu, mülkiyet mefhumunun olduğu yerde de çok alanın aza yardım yapması, imkânlinin imkânsıza yardım yapması duygusu vardır. Bu, insanın ilâhiliğinden, insanla Allah arasındaki münasebetten doğan duygudur. Kendisinden olandan olmayana verme duygusudur. Bu duygu, İslâm'a kadar Türk ırkında göçebeliği ölçüsünde, kurduğu devletlerin yerleşme ve medeniyeti ölçüsünde İslâm'ı kabul ettikten sonra da Türk-İslâm sentezi içinde dâimâ var olmuştur ve o seviyelerde gelişmiştir. Mezûa insan duygusu, insanın iyilik duygusu ve bu ilahî duyguyu tatmin etme yollarını araması tarzında bakınca mesele müesseseleşmekte ve hukûkleşmektedir.

Türk-İslâm sentezinin ana kaynağı Kur'an-ı Kerim'de Yüce Allah, Yunus Süresi'nin 66 ncı Âyet-i Kerimesi'nde meâlen; "Göklerde ve yerde kim varsa kendisinin hepsinin kendisinin olduğunu" aynı Sûre'nin 55 ncı Âyet-i Kerimesi'nde "Göklerde ve yerde ne varsa hepsinin kendi mülkü olduğunu" beyan etmekte ve bu anlayışla mülke sahip olan kişinin ihsan etmesi halinde Allah'ın ihsan edenleri seveceğini, sevdiğini beyan etmektedir.

Hâlâ bütün İslâm âlemindeki Cuma hutbelerinde okunan ve "Allah adaleti, İhsanı akrabaya vermeye emreder." Edepsizlikten, fenalıktan, azgınlıktan sizi men eder." Âyet-i Kerimesi Türk-İslâm tefekkürünün temel kaynağı olmuştur. Kur'ân-ı Kerim'in ve İslâm düşüncesinin mülkiyet duygusu toprak mülkiyetinde olduğu gibi menkul mülkiyetinde de sınırsız bir kapitalist duygu değildir. Ewelâ toprak mülkiyeti geniş mânâsıyla Devlet Mülkiyetidir. Ferdin mülkiyeti çok sınırlıdır. Eski tâbiriyle kabaların Tetimme-i Süknâ itibar olunan kenarlarındaki küçük bahçelerle ev arazisi dediğimiz mesken, inşa edilen kasaba arazisi hariç, bütün mülk devletin ve devletin adına hüküm süren saltanak sahibinindir. O Saltanat sahibi Cenab-ı Allah'a hilâfeten toprak üzerinde tasarruf sahibidir. İnsanın mülkiyeti yoktur. Menkul mülkiyeti ise, yani servetse zekatla sınırlanmış ve bu gelir, sosyal adalet icabı vakıfla denkleştirilmiştir. O sebeble, Türk-İslâm düşüncesinde bir mahallede aç insanlar yatarken aynı mahallede tok insanlar yatmaz.

Bir yerde hastalar ve âcizler varsa, öbür yerde de kudretliler varsa kudretlinin vazifesi, hasta ve âcizlere yardımcı olmaktır. Olanın, olanı olduğu kadar, yiyebildiği kadar yemesi ve yalnızca kendisini görmesi terbiyesi Türk-İslâm anlayışı da yoktur. Çünkü Türk-İslâm anlayışında Kur'an-ı Kerim, "Allah, size çocuklarınızı ve malları imtihan için verdi" Âyet-i Kerime'si hakimdir. Bu bir imtihandır. Bu imtihanı akılla, fikirli, İz'anla geçirenler sahip oldukları kudreti, devlet kudreti dahil, diğer insanların hayrına kullandıkları ölçüde imtihanda muvaffak olurlar. Yoksa yalnızca kendileri yiyip, sefa sürdükleri ölçüde değil Kur'an-ı Kerim'in bu yüce anlayışını, İslâm'ın yüce peygamberinin şu Hadîs-i Şerîfi ile süsleyerek mevzûun hukukî kısmına girmek istiyorum.

"İman etmedikçe cennete girmeyeceksiniz ve sizler birbirinizi sevmedikçe İmân etmiş sayılmıyacaksınız." İslâm'da insan sevgisi insanın birbirine saygısı, insanın birbirinin halinden anlaması ve insanın birbirinin derdine çâre bulması kemâli de insan sevgisinden ve imanın birinci şartıdır. "Tekrar ediyorum sizler iman etmedikçe cennete girmeyeceksiniz ve birbirinizi sevmedikçe iman etmiş sayılmıyacaksınız" diyor Hz. Peygamber,

Bu anlayış içinde vakıf müessesesi gelişmiştir. İlk İslâm vakıflarını sahabenin Hz. Peygamberin hemen hayatını takiben tesis etmeye başladıklarını görüyoruz. Fakat geniş mânâda değil. Çünkü o tarihte Beytül-Mal dediğimiz hazine, vakfın görmek istediği bütün hizmetleri küçük bir İslâm cemiyetinde görmektedir. İslâm devleti genişledikçe ihtiyaçlar çoğalmış, yeni yeni hukûkî müesseseler getirmiş ve iftiharla söyleyebilirizki Türk Irkının çocukları müslüman olduktan sonra ve İslâm'la şeref bulduktan sonra, bu müesseseyi tam ve geniş mânâsıyla incelemişler ve mükemmelleştirmişlerdir. Bu mükemmeliyete eriş noktasında her müessesede olduğu gibi, her beşerî müessesede olduğu gibi müessesenin insanın yaradılışındaki zafiyetten de kısmetini aldığı görülmüştür. Cumhuriyetin ilanına tekaddüm eden son yıllarda Osmanlı Vakıflarının başlan- gıçtaki bekâretini, başlangıçtaki ismetini muhafaza ettiği söylenemez.

Bir çok sebepler imparatorluğun küçülmesi gibi, sebepler dahil, birçok sebepler, Vakıf Müessesesini hırpalamış ve vakıf malı duygusu, vakıf malının perişanlığı duygusu, vakıf mütevellîlerinin suistimal duygusu yaygın hale gelmiştir.

Şimdi, Cumhuriyetin 52. senesinden sonra Türk çocukları, kendi Millî ve Dinî müesseselerine dönerek, bu müesseseyi geliştirmek, mükemmelleştirmek ve asırların ötesinden aldıkları bu müesseseyi, asırların ötesine götürmek arzu ve azmindedirler. Bu insana, yarın hesabına ümit veren bir durumdur.

Vakfın tarifi, vakıf müessesesinin bünyesini anlamamıza yardım edecektir. Vakıf, menfaati İbadullah'a ait olmak vechiyle bir aynı, Cenab-ı Hakk'ın mülkü hükmünde olmak üzere, temlik ve temellükten hapsedilmiştir. Medenî Kanun'dan evvel, Vakıf tarifi budur. Menfaatı İbadullah'a ait olur vechile, burada İslâm man olması şartının mevzubahis olmadığını hristiyanların lehine de müslümanların vakıf yapabileceğini iç - Roma Hukuku'ndan ayrılan İslâm Hukuku'nu görmekteyiz. Klâsik Roma Hukuku'nda, hükmî şahsiyet, an- sıyet-i hükmiye izâfe edilmiştir. Şahıs olmaksızın vâkıf dediğimiz, vakf edenin iradesinin sabih olması ve rına üstün olan tarafı, İslâm Hukuku'nun bu dinî vakıf, mala şahsiyet izafesidir. Ve malın ebediyen yaşar sının hedefi, hukûkî hedefi, Allah'ın ebediyetine tevdi edilmiş olmasındandır. Sonu, evveli ve âhiri olmayışa satılamamasıdır. Vakıf malın üzerinde mürûr zamanın cereyan edememesidir. Vakıf malı üzerinde herhangi bir fiilî tasarrufla, zilliyetle iktisap hükümlerinin cereyan etmemesidir. Vakıf malı istimlak edilememesi- dir. İslâm'ın ilk günlerinde, Hz. Peygamber'in vefatından sonra, Mekke-i Mükerreme'nin çevresinin geniş- letilmesi için yapılacak istimlak, muamelede bir sahabeden birisinin razı olmayışı üzerine Hz. Ali'nin torunu- nun verdiği fetva vakıf fetvasıdır. O sebeple istimlakî tecviz etmiştir. Çünkü demiştir, "Mekke-i Mükerre- me İslâm'a mevkuftur. İslâm'ın lehine ve vakfın lehine istimlak câizdir. Ama vakfın malının istimlakî câiz değildir." Bir Vakfın olabilmesi için helâl bir malın olması lâzım. Hırsızlık mal vakfedilmez. Vâkıfın bu helâl malını tahsis etmesi ve pâyenin meşru olması lâzım. Mâlikin bir iradesinin ve bu iradesinin de hedef aldığı bir hayrın mevcûdiyeti lâzımdır. Mal ve mâlik üzerinde bu kadar hassas duran Türk-İslâm Hukuku, hayır maksadı hususunda bu derece teferruata girmemiştir. Maksat İbadullah'ın menfaati olduğu, İbadullah'ın tayininde de din, mezhep, cins, cinsiyet, ırk aranmadığı için ve hatta onun malum olması da şart olmadığı için, vâkıfın ileride tahakkuk edecek bir şarta muallak bir vakfını da mümkün ve müteber telâkki etmiştir. Bu ana hükmün, bir istisnasını imparatorluğun gelişmesiyle birlikte, bilhassa Osmanlı İmparatorluğu'nun kı- lıçla kazanılmış bütün arazisi Mirî Arazi olarak Beytül mâl'a ait iken İslâm-Türk üleması bu arazinin vakıf yoluyla vakfedilmesini tecviz etmişlerdir. Gayri ahlaki bir, maksat için vakıf tesisini kâdı tescil etmez. Meşru olması lâzımdır. Dine uygun, ahlâka uygun âmme nizâmına uygun olması lâzım. Mâlikin de hür olması lâzımdır. Akil balığ olması lâzımdır. Su-i şöhret sahibi olmaması lâzımdır. Ve vakıf maksadında da gayri izhar maksadının olmaması lazımdır. Vakfın meşruyeti için olan hususlardan bir tanesi de budur. Mülkün mâlum olmaması lâzımdır. Muyyen olması lâzımdır. Tarif olmaması lâzımdır. Ve mülkün istimale sâlih olması lâzımdır. Kullanmaya sâlih olması, hayalden uzak olması lâzımdır. Gerçekçi olması lâzımdır. Vakıf dediğimiz mâlikin irâde beyanını izhâl ettiği zaman kadıya kadının bu hu- susta kanunun hükmen tescil kararı verebilmesi için vâkıfın vakfettiği malla kendi arasında irâde itibâtının fiilen mevcûdiyetinin sûbûtu lâzımdır. Tahakkuk etmemiş bir alacağın filancadan benim tahsi- lim mümkün olan alacağımı vakfediyorum tarzındaki irsadi vakıflar, veya tahsisat vakıfları veya gayri sâhîh vakıflar diyoruz. Bunlar şunlardır. Bunun yapılabilmesi Cenab-ı Hakk'ın rızasını tahsis olduğu kadar, devletin emniyeti bakımından da zarûrdır. Ancak Sultanın, diyelim ki Kanuni'nin bir vakıf tesis edebilmesi için, kâ- dının huzuruna gittiği zaman lehtar olan kişilerin Beytül-mâl'den hak talebine ehil olan kişiler olarak tayin ve tesbîti lâzımdır. Eğer beytül-mâl'den yâni hazineden yardıma ehil kişiler varsa Sultan kılıç hakkı olan o

mîri araziden belli bir bölümünün menfaatini bir Vakıf tesisi suretiyle o istikamette ebediyyen tahsis edilebilir. Bununla Padişah veya Sultan kendi iradesini, devlet iradesini âmmeye irâdesini, ileriye muzaf, kendi nesline muzaf bir taklid hâline, değiştirilmez bir karar hâline getirmektedir. Bunlara gayri sabih vakıflar veya irsad mahiyetinde vakıflar diyoruz. Vakıf hukukunu anlamamız için bazı terimleri tekrarlamak istiyorum. Eski Vakıf hukukumuzu anlamaya mecbur hissediyorum, bilhassa hukukçu olarak kendimizi mecbur hissediyorum. Çünkü bu vakfiyeler hâlâ yaşamaktadır. Sayın Başmüdürlüğün dediği gibi Vakıflar Genel Müdürlüğü mazbut dediğimiz eski selatin vakıfları ile tevliyeti munkariz olmuş bütün vakıfları hâlen idâreyle mükelleftir. Cumhuriyet hükümetlerinin kendilerine verdiği vazife gereği ve ellerindeki Vakıfnameler hizmetlerinin esas düsturlarını göstermektedir. Meselâ o Vakıflardan bir tanesinin çocuğu gelip de, gâlle-i vakıftan talepte bulursa ne demek istediğinin bütün teşkilatça bilinmesi ve gittiği avukat tarafından bilinmesi lâzımdır. Galle-i Vakıf, Vakfın hâsilâtı demektir. Mütevellî vakfın idaresi ile vazifeli kılınan kişi demektir. Ya vakıf senedinden doğmuştur veya hakimın tâyini ile doğmuştur. Vakfın, vâkıfların gayri menkulleri çatılıdır, ya da çatısızdır. Musakkaf tabiri, sakafılı, çatılı tabiri, musakkafat-ı mevkufe veya musakkafât-ı hayriye tâbiri buradan doğmaktadır. Çok yadırganacak bir tabir görünen bu tabir damları olan binalar demektir. Vakıfların, müessesât-ı hayriye tabiri ise demin Sayın Başmüdürlüğümüzün söylediği gibi bütün amme hizmetine tahsis edilmiş binalardır. Ahfad tabiri, evlâdının evlâdı'dır. Yani torun ve torunların çocukları manâsındadır. Nesil'de kendi çocuğu ile bütün torunları içine alan bir tarif ifade etmektedir. Bütün vakıf senetlerinde görürsünüz "neslen bâdeneslin", evlad-ı ekber", "erkek evladının ekberi mütevellî ola" diye bir tabir görürsünüz ki bütün bir nesli, yani kendi çocuğu dahil, torunlarının torunlarının torunlarını ifade etmektedir. Vakfiye biraz evvel Sayın Başmüdürlüğümüzün buyurduğu gibi, vakfın hükümlerini ihtiva eden senet demektir. Takrip demektir. İstibdal tabiri yine vakıflarda geçen bir tabir olarak gayrimenkulün satılmazlığı, aynın satılmazlığına mukabil, aynın değer getirecek, para getirecek bir hususla tebdîli manâsındadır. Vakfın gallesi mevzuunu söylerken bir hatıramı da beraber arz etmek isterim. O da "Vakıf paraların faizi mevzuu" dur. Halen Türkiye'de çok münakaşa edilen veyahut İslâm dünyasında münakaşa edilen faiz mevzuu, ribâ mevzu'u, Ömer Hilmi Efendi'nin, Ahkamü'l-Evkaf'ında, bakınız bir madde olarak 352. maddede, "Mesela bir vakıf nukudun mütevellisi, nukud-i mevkufeden, şu kadar gurusu idane ettikçe, 5 sene müddetle ilzam-ı ribh ettikten sonra, 1 sene müddetinde medyun vefat edip asli mal medyunun terekesinden mütevellîye eda olunmayıp," diyerek başladığı bölüm vakıf paraların faize verilmesi hükmüdür. Burada kastedilen faiz, İslâm ülemasının teviz ettiği, tahrip edici olmıyan vakfın semeresi mahiyetindeki faizdir. Nitekim vakıf paraların faizleri vakfın gallesi sayılmıştır. O derecede ki Türkiye'de vakıf hukuku üzerinde son asırların güçlü isimlerinden Ali Himmet Efendi rahmetli, Vakıflar Bankasının kurulması için kendisinden fetva istendiği zaman, Vakıflar Umum Müdürlüğü tarafından, Vakıflar, vakıf müessesesi ile banka müessesesi birbiriyle bağdaşır mı? Bir Vakıf hayrî müessese nasıl bir banka kurar faizli para alır. Faizli para verir mi? diyerek sorulduğu zaman, bu hükme dayanarak nükûtu mevkufenin bir banka tesisinde kullanılabileceği fetvasını vermiş ve Vakıflar Bankası böylece teşekkül etmiştir. Nâzır vakfın mütevellîlerini, mütevellînin muâmelâtına nezâret eden kişidir. Ve Vakıf müessesesi, senelerce, Türk hukukcuları tarafından işlenilmiştir. O derece işlenilmiştir ki, buna klâsik hukuk anlayışında teferruatçı metot da diyebilirsiniz. Her hâdiseyi, her ihtimali hükme bağlamışlardır. Hedefleri müesseselerin bozulmamasıdır. Buna rağmen İmparatorluk küçüldükçe bu vakıfları besleyen büyük kaynaklar yâdelerde kaldıkça, Süleymaniye'nin irâdını sağlayacak, Tuna boylarındaki arazi elden gidince; Rumeli'deki değirmenler durunca, büyük Balkan ormanlarındaki sürüler bitince, tabiatı ile vakıfların gelirleri azalmış, Vakıfların gelirlerinin azalması İmparatorluğun küçülmesi, iç göçler, Vakıf müessesesinde de sarsıntılara sebep olmuştur. O sebeple imparatorluğun son senelerini vakıf müessesesi üzerinde, çıkarılmış sayısız kararlarla beraber görüyorsunuz o derece ki takip etmek dahi güçtür.

Bu müessesenin iktisale doğru gidişidir. Bir İmparatorluk bütün müesseseleriyle yıkılmaktadır. Bütün ictimâî müesseseleriyle, çünkü evvela, düşünce adamı, hukuk adamı, gibi şer'îye adamı haline gelmektedir. Eğer bir devletin selâmetini tetkik etmek istiyorsanız, bir devletin istikbali hakkında hüküm vermek istiyorsanız, onların hukukçularının, hile-i şer'îye arayıp aramadıklarına, icâb-ı hâlê göre fetva verip vermediklerine, ve korku ile hüküm verip vermediklerine bakmamız yeter. Eğer hukukcuları, kanun yapıcıları hile-i şer'îyeye iltifat ediyorsa, zora baş eğiyorlarsa, ve sırf istendiği için hüküm veriyorlarsa, o devletin müesseselerini ayakta tutmak mümkün değildir. Vakıf müessesesi de bu sarsıntıya mâruz kalmıştır. Bu 1961 senesinde Parlâmento'ya girdim. Babam da bu Cumhuriyet'in ilk meclisinin mebuslarından ve mülkiyeli idi. Sayın Valim ile meslektaştlar. Babamdan bana yadigar bir köy kanunu kalmıştır. Köy konununun ilk satırından son satırına kadar yazan o mecliste müdâfaa eden dahilive encümeni mazbuta muharriri, dahiliye vekili olarak babacağımdı. Gönlüm istiyordu ki ben de o tarzda bir kanunu, esaslı bir kanunu, sosyal hayatımızda müessir bir kanunu takip edeyim ve hiç olmazsa bir iş yaptım diyebileyim parlamento hayatımda ve gençliğimde Vakıf müessesesi bana çok cazip geldi; çünkü görülmüyordu ki Türkiyemiz artan nüfusu karşısında, bir takım

ictimâî sıkıntıları da beraber yaşayacaktır. Türk zenginini Türk varlığını eğer bu milletin fakir fukarasının sıkıntısına eğmezse, başını eğmesinin, ve onu düşünmesinin bir yolunu bulmazsak bu devleti ayakta tutma-hukukun senelerce tatbikatta hiç iltifat görmeyen tesis bölümünün vakıf müessesesi olarak yeniden tedvini bu taslağı kanunlaştırmaya yetmez. O sebeple 'buna en kısa yol nedir? diye düşüncem, beni, medenî noktasına götürdü ve bu düşünce ile bir taslak hazırladım. Yalnız biliyordum ki, kendi bilgim, kendi gücüm, si mukâyeseli medenî Hukuk Kürsüsü'ne müracaat ettim. Ve hazırladığım taslağın orada müzâkeresini ricâ fesör Turhan Esener'di. Bu metin üzerinde, 8 celse seminer mahiyetinde toplantı yaptı ve sonunda, kanunun sıradaki bölümümü eski hukuk tatbikatımıza uygun olarak, yeniden hazırladı. Vakfın tarifi bölümünde 3 ettim ve geçici komisyon kuruldu. Geçici komisyon başkanlığı'na mülkiyeli ve maliyeci İlyas Seçkin beyi onu aşmak için İlyas Bey'in yardımları oldu, fakat esas endişemiz ortaya çıktı. Çünkü Adliye Vekâleti'nde bir grup, daima medenî kanun tabirlerine "bu inkilâb kanunudur, Cumhuriyet kanunudur, dokundurtmam." diye karşı çıkar. Nitekim, bu kanun müzakereleri safhasında da, senato'da İstanbul Senatörü Ekrem Özden Amil Artuz bey senatoda kanunu müdafaa ediyordu. O hiç bir şekilde kimsenin cerh edemeyeceği bir ce-tiği zaman, kendisine Medenî Kanunun 507 ve tapu maddelerinin, böyle bir vasiyet yapmasına mani oldu-ğunu söylemişler ve Atatürk'de "Öyleyse kanunu değiştirin" demiş. Özel bir kanun var kanunlarımız arasında, Atatürk'ün vasiyeti hakkında, Medeni Kanunun tenkiz hükümlerinin cereyan etmeyeceğine dair. Amil bey bu inkılâplarla alâkası olmadığını, inkılâpların sahibi Atatürk'ün dahi kendi vasiyetini yapabilmek için, bu kanunda değişiklik yaptıklarını gördüler ve mukavemet bitti. Sonunda kanun eski hukukumuzda benzer olan ve olmayan tarzları ile Türk Hukukçularının ve tatbikatçıların huzuruna geldi. Bu kanunun eski hukuktan farkı, bir temel farkı var. Biraz evvel arz ettim. Eski Hukukumuzda bir malın vakfedilebilmesi için ayn'ın belli, mevcut, muayyen tarif edilebilir şekilde olması lâzım. Halbuki bu kanunda, bir ibâre ile bir kimsenin aktif ve pasifi ile bütün mal varlığını vakfetmesi mümkün. Yani alacaklarıyla beraber, borçlarını da vakfetme-si mümkün. Yani bir işletmenin tümünün vakfedilmesi mümkün, yani bir şirketin tamamının aksiyonlarının vakfedilmesi mümkün. Böylesikle aktif ve pasif fâsılası eğer size bir netice veriyorsa, onun hayır işlerinin tahsisi mümkün. Eski hukukumuzdan çok ileri bir merhale bu. İkincisi, bu kanun şâyan-ı dikkat bir iltifata mazhar oldu. Bu kanunun akçalı hükümlerinin oylanmasında, Türkiye İşçi Partisi Parlemtoda idi. Aybar ve arkadaşları, Çetin Altan dahil, hepsi İşçi Partisi Millet vekili olarak parlemtoda idi. Sayın İnönü başta ol-mak üzere, İşçi Partisi Milletvekilleri de dahil, kanun ittıfakla rey aldı. İşçi Partisi'nin Kanuna iltifat etmesi-nin sebebi tembellik hükmü saydığı (tenkiz miras) müessesesinin kısmen azaltmış olmasıydı. Kanunda vakfı yapan kişi, eğer bu vakfın Bakanlar Kurulu'ndan iltifat görüp, vergi muafiyetini aldirabiliyorsa, mirasçıla-rının mahfuz hisseleri üçte bire indirilmektedir. Dörtte üç olan evladın mahfuz hissesi onikide bire in-mektedir. Eğer vâkif, bu vakfın gelirlerinden yüzde yirmisini çocuklara vermeyi hükme bağlamışsa tenkiz hakkı tamamen yok olmaktadır. Ve bu da bir nesil devam etmektedir. Nesilden nesile bir temellük müesse-sesi olarak devam etmemektedir. Kanun o derece ileride bir adımı atmıştır Hukuk Sistemi içinde. Ve o yüzden kanunun İstanbul'da müzakeresi, Hukuk Fakültesinde çok sayın profesörümüz Bülent Davran beyin himme-tiyle bir müzakeresi oldu. Bu müzakerede o tarihte İktisat Fakültesi Maliye Bütçe hocası olarak Sayın Mem-duh Yaşa o tarihte yine Medeni Hukuk Kürsüsü'nde, Hüseyin Ferviz Hatimi bey ve Kevork Acemyan katıldı. Kevork Acemyan şiddetle karşı koydu kanuna, "Plânlı bir ekonomide, merkezi plân fikrinin hakim olduğu bir ekonomide, bir kişinin çıkıp, ekonomiyi istikâmet verecek şekilde, irade beyanında bulunması ve onu mahkemenin tescil etmesi ve sonra o servetin böyle ilânihâye yaşaması plânla ekonomiyi yasayışına aykırıdır. Merkez plân fiiline aykırıdır. Vakfa o sebeple karşı koyarız" dedi ve bunu Cumhuriyet gazetesinde o tarihte yazdı. Plânlamada tesadüfen bulunmuş bir takım solcular da kanuna bu gerekçeyle karşı koydular. Buna rağmen kanun, bu güne kadar iltifat gördü ve yaşadı. Ancak, üzülecek belirtmek gerekir ki, son anarşik vak-alar, bu son anarşik vak'aların bir çok dernekten türemesi Kültür Klüpleri, Fikir ocakları bilmem çevre ocak-ları gibi sayısız derneğin Türk İdare hayatına girmesi ve İdare mekanizmasını bunaltacak hale gelmesi, İdare-yi demeklere karşı şiddetli bir reaksiyona itti ve kapatıldı. Kapanınca, vakıf müessesatı dediğimiz ve dernek-le hiç alâkası olmayan ve ancak bir varlıkla kurulması lâzım gelen müessese, hükümlerimizin maalesef dikkat-sizliği yüzünden demek haline geldi. Ve önüne gelen bir araya geldi. 100'er lira koydular. Koskocaman bir

isim, bir vakıf kurdular. Ve sonra ellerine bir de makbuz aldılar. Ahmet beye, Mehmet beye, Hasan beye ve sanki o hayrı yapmak kendi inhisarlarındaymış gibi dolaşmaya başladılar. Bu Türkiye'de Vakıf fikrinin çarpık bir tatbikatıdır. O derece ileri gittiler, Vakıflar Genel Müdürlüğü, 903 sayılı kanunla kurulan Vakıflara ters tepmeye başladı. Bir parazit gibi görmeye başladı ve bu iyi bakmayışın sonu, daha da türedi. Bu kabil vakıflar malı yok, hiçbir mal varlığı yok ama, vakıf var.

Şimdi örfi idârelerin izni olmadan vakıf kurulamıyor. Ama Cumhuriyet idaresinin, başta Vakıflar Umum Müdürlüğü olmak üzere ve hakimlerimiz olmak üzere vakıf müessesesini bu dejenerasyondan kurtarması lâzımdır. Eğer hakikaten Türk çocuklarının, Türk zenginlerinin ihtiyacı olanların birbirleriyle karşılıklı bir anlayış içinde olmalarını istiyorsak, muğâka bunu sağlamak mecburiyetindeyiz. Müesseseyi bu kabil tecavüz ve tahriplerden korumak mecbûriyetindeyiz. Sözümlü yine Allah'a hamdederek bitirmek istiyorum. 1961 senesinde başlarken "Cumhuriyet kanunlarıntve sistemini altüst edecek olan bu çocuk" diye vasıflandırılan insan olarak, şimdi birçok vergi muâfiyeti almış vakfın kurulduğunu görmek ve Türkiye'de Vakıflar Haftası'nın idrâk edildiğini görmekten dolayı, Cenâb-ı Allah'a hamd eder ve niyaz ederim: Daha nice seneler vakıf müessesesi her türlü tahriplerden ve tasalluttan uzak olarak yaşasın ve Türk evlatları ve Türk Zenginleri birbirleriyle karşılıklı yardımlaşmanın imkânına sahip olabilsinler. Beni dinlediğiniz için hepinize, buraya geldiğiniz için hepinize şükranlarımı arz ediyorum. Allah'tan hepinize hayırlar, iyilikler ve selâmetler niyaz ediyorum. Hürmetlerimi kabul edin, efendim!.